

**ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ
КОМИТЕТ ЮТАЗИНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО
РАЙОНА****ЮТАЗЫ МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫ
БАШКАРМА КОМИТЕТЫ**

423950, п.г.т. Уруссу, ул. Пушкина, д.38
тел.: (85593) 2-42-05, факс: (85593) 2-80-13

423950, Урыссу ш.т.б., Пушкин урамы, 38
тел.: (85593) 2-42-05, факс: (85593) 2-80-13

ПОСТАНОВЛЕНИЕ**КАРАР**

« 29 » 01 2025 ел

№79

«2025 - 2027 елларга
Татарстан Республикасы Ютазы
муниципаль районында мәдәниятне
һәм сәнгатьне үстерү» муниципаль
программасын раслау турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ санлы Федераль закон, «Мәдәният турында Россия Федерациясе законнары нигезләре» 1992 елның 9 октябрэндәге 3612-1 санлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында»гы 28.07.2004 ел, № 45-ТРЗ Татарстан Республикасы законы, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының "2014 - 2025 елларга "Татарстан Республикасы мәдәниәтен үстерү» дәүләт программасын раслау турында"гы 2013 елның 16 декабрэндәге 997 санлы карары нигезендә, "Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы" муниципаль берәмлеге Уставына таянып, район халкының мәдәни ихтыяжларын тулырак канәгатьләндерү өчен мәдәният һәм сәнгать учреждениеләрен нәтижәле үстерү өчен шартлар тудыру максатларында, Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Башкарма комитеты к а р а р и т т е:

1. «2025 - 2027 елларга Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының мәдәниәтен һәм сәнгәтен үстерү» муниципаль программасын расларга.

2. «Ютазы муниципаль районының Финанс-бюджет палатасы» МКУга Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының чираттагы финанс елына бюджетын формалаштырганда Программаны гамәлгә ашыру срокларын исәпкә алып, программа нигезендә чараларны уртак финанслауга ассигнованиеләр карауны тәкъдим итәргә.

3. Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Башкарма комитетының «2022-2024 елларга «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районында мәдәниәтне һәм сәнгатьне үстерү»

муниципаль программасын раслау турында»гы 21.12.2021 № 1068 санлы карарын үз көчен югалткан дип танырга.

4. Әлеге карарны адресы буенча Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат порталында (<https://pravo.tatarstan.ru>; 17.12.2013 елны Элемтә, мәгълүмат технологияләре һәм массакүләм коммуникацияләр өлкәсендә күзәтчелек буенча Федераль хезмәт (Роскомнадзор) тарафыннан ЭЛ № ФС77-60244 санлы массакүләм мәгълүмат чарасы буларак теркәлү турында таныклык бирелгән) бастырып чыгарырга һәм Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы сайтында Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре порталы составында дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнарының Бердәм «Рәсми Татарстан» порталында «Интернет» мәгълүмати-телекоммуникация челтәрендә <http://jutaza.tatarstan.ru/> адресы буенча урнаштырырга.

5. Әлеге карар, әлеге карарның 3 пунктыннан тыш, рәсми басылып чыккан көненнән үз көченә керә.

6. Әлеге карарның 3 пункты 2025 елның 1 гыйнварыннан үз көченә керә.

7. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Башкарма комитеты җитәкчесенең социаль мәсьәләләр буенча урынбасарына йөкләргә.

Татарстан Республикасы
Ютазы муниципаль районы
Башкарма комитеты җитәкчесе

С.П. Самонина

Татарстан Республикасы
Ютазы муниципаль районы
Башкарма комитеты
«___»_____20__ел
№_____ санлы карарына
кушымта

**«2025 - 2027 елларга Татарстан Республикасы Ютазы
муниципаль районы мәдәниятен һәм сәнгатен
үстерү» муниципаль программасы**

ПРОГРАММА ПАСПОРТЫ

<p align="center">Бюджет планлаштыруы субъекты (муниципаль бюджет акчаларының баш бүлүчесе) исеме</p>	<p align="center">«Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге» МКУ</p>
<p>Программаның исеме</p>	<p align="center">«2025 - 2027 елларга Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы мәдәниятен һәм сәнгатен үстерү» муниципаль программасы</p>
<p>Программаны (раслау датасы) яисә норматив актның исеме һәм номерын раслаган вазыйфаи зат</p>	<p>Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесе, "___"_____ 2025 ел № _____ карары.</p>
<p>Программаның максатлары</p>	<p>Район халкының мәдәни ихтыяжларын тулысынча канәгатьләндерү өчен мәдәният һәм сәнгать учреждениеләрен нәтижәле үстерү өчен шартлар тудыру.</p>
<p>Программаның бурычлары</p>	<ul style="list-style-type: none"> - милли мәдәниятнең горөф-гадәтләрен һәм традицияләрен саклау, үстерү; - район халкының ижади потенциалын үстерү һәм саклап калу; - музей фондларында саклана торган мәдәни кыйммәтләргә саклап калу, өйрәнү һәм популярлаштыру өчен шартларны яхшырту максатларында музей эшчәнлеген камилләштерү; - мәдәни мирас объектларын, китапханә фондларын саклауны һәм алардан

	<p>файдалануны тээмин итү;</p> <ul style="list-style-type: none"> - мэдэният учреждениелэре хезмэтлэреннэн, мэгълүматтан, мэдэни кыйммэтлэрдэн файдалануны тигезлэү; - авыл жирлеге клубларының ижади потенциалын торгызу; - район мэдэният учреждениелэренең матди-техник базасын ныгыту чараларын гамэлгэ ашыру; - мэдэни кыйммэтлэргэ керү өчен тигез мөмкинлеклэр тээмин итү; - мэдэният һәм сэнгать учреждениелэре эшчэнлеген камилләштерү; - аларның матди-техник базасын ныгыту; - балаларга өстәмә белем бирү системасын саклап калу һәм үстерү; - традицион китапханэлэрне камилләштерү һәм заманча технологиялэр, шул исэптэн мэгълүмати-коммуникация технологиялэрен кертү аша китапханэлэр эшчэнлегенең нэтижелелеген күтэрү; - регионара мэдэни элемтэлэрне үстерү; - район халкының мэдэният һәм сэнгать өлкэсендэ дэүлэт һәм муниципаль хезмэтлэр күрсэтүнең сыйфатлы булуыннан канэгатьлек дэрэжэсен күтэрү; - мэдэният һәм сэнгать хезмэткэрлэренең кадрлар потенциалын арттыру; - музей фондларында саклана торган мэдэни кыйммэтлэрне саклап калу, өйрөнү һәм популярлаштыру өчен шартларны яхшырту максатларында музей эшчэнлеген камилләштерү; - кино-видео хезмэте күрсэтүне саклау һәм үстерү өчен шартлар тудыру; - балаларның һәм яшүсмерлэрнең ялын тормышка ашыруда кино ролен күтэрү.
<p>Программа чараларына характеристика</p>	<p>Россия Федерациясенең “Мэдэният турында Россия Федерациясе законнары нигезлэре” 09.10.92 № 3612-1 номерлы Законнда шэхесне үстерүдэ һәм үз-үзен табуда, жэмгыятьне гуманлаштыруда һәм халыкларның милли үзенчэлеген саклауда мэдэниятнең төп роле дип танылды. Мэдэният икътисадка матди житештерү өлкэсендэ эшлэүче кешелэрнең</p>

	<p>интеллектуаль, белемлек, рухи потенциалын камилләштерү аша йогынты ясый. «Мәдәният» тармагын тәшкит итүче күренешләрне һәм процессларны үстерү һәм камилләштерү зарурлыгы аны программа ысуллары белән үстерүне координацияләү кирәклеген аңлата. Әлеге программа Ютазы муниципаль районында мәдәниятнең ролен көчәйтү, аны алга таба үстерү, тупланган мәдәни мирасны саклау буенча чаралар комплексын билгели. «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының мәдәниәтен һәм сәнгәтен үстерү» муниципаль программасы (алга таба - Программа) мәдәниәт һәм сәнгәт белән идарә итү системасын үстерүгә, халыкның мәдәни һәм рухи мираска киң файдалана алуы өчен шартлар тудыруга юнәлдерелгән. Программа чаралары Ютазы муниципаль районында халык мәдәниәте традицияләрен, үзенчәлекле гаилә традицияләрен саклап калуға, үстерүгә һәм формалаштыруга юнәлтелгән. Төрле буын һәм милләт халыкларын якынайтуға, яшь буында ватанпәрвәрлек һәм ватанга мөхәббәт хисләре тәрбияләүгә, төрле тармакларда казанышлар, районыбызның танылган якташлары турында тарихи хәтерне саклауга ярдәм итүче район, республика чараларын, концертлар һәм фестивальләр оештыру күздә тотыла.</p>
<p>программаны гамәлгә ашыру срогы</p>	<p>2025 – 2027</p>
<p>Ярдәмче программалар исемлегә</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. «2025-2027 елларга Ютазы муниципаль районында музей эшен үстерү» 2. «2025-2027 елларга Ютазы муниципаль районында китапханә эшен үстерү» 3. «2025-2027 елларга Ютазы муниципаль районында мәдәни-ял итү эшчәнлеген һәм кинематографияне үстерү»

Программаны финанслау күлөмө һәм чыганаclarы	Ел			Фаразланган чаралар күлөмө, мең сум
		ТР бюджетты	ЮМР бюджетты	Бюджеттан тыш
	2025	-	92838,6	2190
	2026	-	96534,8	2190
	2027	-	99686,8	2190
	<p>Программаны финанслауның гомуми күлөмө 295 0630,2 мең сум тәшкил итә, шулардан: 289 060,2 мең сум - ЮМР бюджетты акчалары; 6570,0 мең сум - бюджеттан тыш акчалар.</p> <p>Искәрмә: программаны финанслау күлөмнәре фараз характерында була һәм, тиешле елга һәм план чорына тиешле дәрәжәдәге бюджетларны формалаштыруны, шулай ук программа чараларын уртак финанслауга республика бюджетыннан акчалар бүлеп бирүне исәпкә алып, ел саен төзәтелергә тиеш.</p>			
Программаны гамәлгә ашыруның көтелә торган ахыргы нәтижеләре	<p>Программаны гамәлгә ашыру нәтижәсендә 2027 елга түбәндәгеләр күздә тотыла:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ТР Ютазы районы мәдәниятен һәм сәнгәтен үстерү һәм саклап калу; - халыкның канәгәтьлек дәрәжәсен арттыру муниципаль районның мәдәният өлкәсендә муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең сыйфаты; - бюджет акчаларын мәдәниятне үстерүнең өстенлекле юнәлешләренә туплау, бюджет акчаларын тотуны оптимальләштерү, бюджеттан тыш эшчәнлек буенча керемнәрне үстерү; - үзешчән сәнгәтьне, сәнгәть белемен тагын да камилләштерү, халыкның эстетик, мәгърифәтчелек ихтыяжларын үстерү, ижат коллективларын популярлаштыру өчен мәдәният учреждениеләренә матди-техник базасын ныгыту һәм шартлар тудыру; 			

- тәкъдим ителә торган Мәдәният хезмәтләренә сыйфатын күтәрү һәм спектрын киңәйтү, тәкъдимнәрнең район халқы мәнфәгатьләренә һәм ихтыяжларына туры килүенә ирешү;
китапханәләре модернизацияләүне тәмин итү, хезмәт күрсәтү процессын заманча техник чаралар белән тәмин итү;

- халыкара, бөтенроссия, төбәкара һәм республика конкурсларында һәм фестивальләрендә катнашучыларны арттыру;

- яшь талантларны ачыклау һәм аларга ярдәм итү максатларында ижат чараларында катнашуга жәлеп ителүче балалар өлешен 15 % ка кадәр арттыру;

- мәдәни-ял итү чараларында катнашучылар санын 4% ка кадәр арттыру;

- муниципаль мәдәни-ял учреждениеләре оештырган мәдәни-ял итү чараларында катнашучы халыкның чагыштырма күләме 10 % ка кадәр артачак;

- мәдәният һәм сәнгать өлкәсендә муниципаль хезмәтләр күрсәтү сыйфатыннан гражданның канәгатьлек дәрәжәсен 40%ка кадәр арттыру;

- музей учреждениеләренә йөрүчеләр саны (елына 1 кешегә) 4% ка кадәр арту.

Программаның эчтәлеге

1. Тармак үсешенә кыскача характеристика

Мәдәниятне үстерү өлкәсендә дәүләт сәясәтенең төп юнәлеше булып халыкның тормыш сыйфатын яхшырту өчен шартлар тудыру, шул исәптән социаль мохит сыйфатын һәм кешеләрнең яшәү шартларын яхшырта торган системалы үзгәртеп корулар аша кеше потенциалын үстерү тора.

Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының «Мәдәният бүлеге» МКУ – Ютазы муниципаль районы Башкарма комитетының Устав нигезендә халык ижатының төрле юнәлешләрендәге, рәвешләрендәге, төрләрендәге һәм жанрларындагы мәдәни-ижат, агарту һәм ял итү эшчәнлегенә ярдәм итүне тәэмин итү һәм үстерү функцияләрен гамәлгә ашыручы жирле үзидарә органы программа чараларының төп эшләүчесе һәм башкаручысы булып тора.

Программа алдагы комплекслы программаларны гамәлгә ашыру тәҗрибәсен исәпкә ала, мәдәният өлкәсендәге төп проблемаларны билгели һәм аларны хәл итү юлларын билгели.

Тармак учреждениеләренең программада каралган ярдәмче чаралар системасын үтәве халыкның төрле социаль төркемнәрен мәдәнияткә тартуда билгеле бер уңышларга ирешергә мөмкинлек бирәчәк.

Ютазы муниципаль районының мәдәният учреждениеләре эшчәнлегенә мәдәни эшчәнлекнең социаль нәтиҗәләлеген күтәрүгә, халык өчен мәдәни хезмәтләрдән файдалану дәрәжәсен арттыруга юнәлдерелгән.

Мәдәният учреждениеләре мәдәни-массакуләм чаралар оештыру һәм уздыру, клуб формированиеләре һәм үзешчән халык ижаты формированиеләре эшчәнлеген оештыру буенча хезмәтләр һәм матди булмаган мәдәни мирасны, жирле һәм традицион халык ижатын ачыклау, өйрәнү, саклау, үстерү һәм популярлаштыру буенча хезмәтләр башкара. Район халкын рухи байлыктар белән тәэмин итү белән беррәттән, мәдәният учреждениеләре алдында торган төп бурычларның берсе-учреждениеләргә килүчеләргә уңайлы шартлар тудыру.

Ютазы муниципаль районының мәдәният бүлеге системасында 43 мәдәният учреждениесе эшли. Мәдәният бүлегенең ведомство буйсынуындагы муниципаль учреждениеләре: «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы тарих-туган якны өйрәнү

музее» муниципаль бюджет учреждениесе, аның составында «Шәрәфиева С.Ш.

исемендәге Кәрәкәшле туган якны өйрәнү музее» муниципаль бюджет

учреждениесе; «Урыссу балалар сәнгать мәктәбе» муниципаль бюджет учреждениесе; «Район мәдәният йорты» муниципаль бюджет учреждениесе, аның составында 14 авыл мәдәният йорты, 7 авыл клубы, 1 автоклуб, 1 агиткультбригада, 1 кино-видео учреждениесе; «Ютазы үзәкләштерелгән китапханәләр системасы» МБУ, аның составында Үзәк балалар китапханәсе һәм авыл китапханәләренең 17 филиалы бар.

Районда "Халык" исеменә ия 11 иҗат коллективы эшли:

- "Истоки" ветераннар хоры;
- "Ютазы йолдызлары" бию ансамбле;
- «Кичке җыр» җыр һәм бию ансамбле;
- ВИА "Монсар";
 - ВИА «Ортодоксия»;
 - "Маски" театр студиясе;
- "Сердәш" фольклор ансамбле;
- "Офык" үзешчән театр коллективы;
- "Дулкын" үзешчән вокал коллективы;
- "Экспромт" халык уен кораллары ансамбле

һәм 1 "Үрнәк" исемле коллектив: «Сударушка» рус җыры ансамбле.

Иҗат коллективлары үз эшчәнлекләрендә Ютазы муниципаль районының мәдәни тормышында, халыкка мәдәни хезмәт күрсәтүдә актив катнашалар. Бүгенге көндә коллективлар авыл мәдәни-ял итү учреждениеләренә гастрольләренә кыскарттылар. Шуңа бәйле рәвештә үзешчән халык иҗаты коллективларының халыкка мәдәни хезмәт күрсәтү буенча роле һәм бурычы берничә мәртәбә артты.

Халык иҗаты коллективлары көче белән даими рәвештә халык алдында концерт чыгышлары үткәрелә, аркылы концертлар оештырыла. Иҗат коллективлары авыл мәдәният йортлары үзешчәннәре арасында алмашу концертлары белән чыгалар. Халык фольклор ансамбльләре, вокаль коллективлар республика, төбәк һәм район фестиваль-конкурсларында, районның барлык мәдәни-массакуләм чараларында актив катнашалар.

Ютазы муниципаль районының мәдәни тормышында бертигез шартлар тудыру, гражданнарның катнашуы, иҗади үзбилгеләнү, ял итүнең һәм ялның төрле формаларын оештыру, этномәдәни күптөрлелекне, мәдәни традицияләренә үстерү – халыкны мәдәни - ял итү эшчәнлегенә җәлеп итүнең төп факторлары.

2025-2027 елларда барлык программа чаралары комплексы эшләү мәдәният һәм сәнгать өлкәсендәге уңай үзгәрешләргә

ирешергә, районның мәдәни потенциалын тулысынча файдаланырга, гражданның мәдәни кыйммәтләргә киң керүен тәэмин итәргә, милли үзенчәлекләрен саклап калырга, традицион халык ижатын үстерергә, хезмәт күрсәтүләр дәрәжәсен сыйфатлы арттырырга, тарихи-мәдәни мирасны, милли, жирле гореф-гадәтләрен, йолаларны һәм фольклорны саклап калырга һәм баетырга, эшчәнлекнең инновацион формаларын гамәлдәге милли кәсепләрен һәм кәсепләрен кулланып кертәргә, яшьләрен халык мәдәнияте традицияләренә кертүне, талантларны һәм сәләтләрен ачыклау һәм аларга ярдәм итүне тәэмин итәргә мөмкинлек бирәчәк.

2. Программаның максатлары һәм бурычлары

Программаның төп максаты - район халкының мәдәни ихтыяжларын тулырак канәгатьләндерү өчен мәдәният һәм сәнгать учреждениеләрен нәтижәле үстерү шартларын тудыру.

Программаның бурычлары:

- милли мәдәниятнең гореф-гадәтләрен һәм традицияләрен саклау, үстерү;

- район халкының ижади потенциалын үстерү һәм саклап калу;

- музей фондларында саклана торган мәдәни кыйммәтләрен саклау, өйрәнү һәм популярлаштыру өчен шартларны яхшырту максатында музей эшчәнлеген камилләштерү.

3. Программаны гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары

Программа 2025 - 2027 еллар дәвамында гамәлгә ашырыла.

4. Программаны гамәлгә ашыру механизмы

Программаның заказчысы (Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Башкарма комитеты) ел саен программаның аерылгысыз өлеше булып торган агымдагы елга программаны гамәлгә ашыру чаралары планын, мәдәният учреждениеләренең төзелеш һәм капитал ремонт объектлары исемлеген, мәдәни-массакүләм чараларның календарь планын эшли.

Заказ бирүче программа чараларын башкару өчен мәдәният учреждениеләрен, коммерциягә карамаган һәм ижтимагый оешмаларны жәлеп итә. Заказчы конкурс нигезендә муниципаль программа бурычларын хәл итү өчен республика бюджеты акчаларын жәлеп итә.

5. Программаны ресурслар белән тәэмин итү

Программаны финанслау чыганаclarы булып тора:

- Татарстан Республикасы бюджеты;
- жирле бюджет;
- бюджеттан тыш акчалар.

6. Программаны гамәлгә ашыруның нәтижәлелеген бәяләү

- уздырылган мәдәни-массакуләм чараларның санын һәм сыйфатын арттыру;
- мәдәният һәм сәнгать учреждениеләрен тоту һәм аларның эшчәнлеген тәэмин итү;
- сәләтле яшьләргә һәм районның әйдәп баручы ижат коллективларына республика грантлары алуда катнашу;
- халык һәм үрнәк коллективлар өләшен, Татарстан Республикасының, Россия Федерациясенең атказанган мәдәният хезмәткәрләре исемнәрен арттыру;
- мәдәни-ял итү чараларында катнашучылар санын арттыру;
- үзешчән сәнгать коллективларында катнашучылар саны арту.

7. Программа белән идарә итүне оештыру һәм аны гамәлгә ашыру барышын тикшереп тору

Программаны гамәлгә ашыруны тикшереп торуну "Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлегенә" МКУ гамәлгә ашыра.

Программа заказчысының төп функцияләренә түбәндәгеләр керә:

- 1) чараларны башкаруның мөмкин булган срокларын, күләмнәрен һәм финанслау чыганаclarын программаның кызыксынучы катнашучылары белән килештерү;
- 2) программаларны гамәлгә ашыру барышын тикшереп тору тәртибен һәм рәвешләрен билгеләү;
- 3) Чираттагы финанс елына Программа чараларын финанслауга заявка бирү;
- 4) мәдәният учреждениеләре базасында төрле дәрәжәдәге мәдәни-массакуләм чаралар үткәрү;
- 5) программаны эшләү һәм гамәлгә ашыру барышында Ютазы муниципаль районының икътисадый үсеш бүлегенә һәм финанс-бюджет палатасы вәкилләренә катнашында киңәшмәләр үткәрүне оештыру;
- 6) Программа чараларын гамәлгә ашыру барышы турында еллык хисап бирүне тәэмин итү.

Программаны гамәлгә ашыруны ресурслар белән тәмин
итү

Ярдәмче программаларның исеме	Индикаторларның күрсәткечләре, мең сум.			
	Финанслау чыганагы	2025 ел	2026 ел	2027 ел
«2026-2027 елларга Ютазы муниципаль районында музей эшен үстерү»	ТР бюджеты	-	-	-
	ЮМР бюджеты	3585,1	3744,2	3893,5
	Бюджеттан тыш	110,0	110,0	110,0
«2026-2027 елларга Ютазы муниципаль районында китапханә эшен үстерү»	ТР бюджеты	-	-	-
	ЮМР бюджеты	26450,3	27606,7	28692,1
	Бюджеттан тыш	120	120	120
«2026-2027 елларга Ютазы муниципаль районында мәдәни-ял итү эшчәнлеген һәм кинематографияне үстерү»	ТР бюджеты	-	-	-
	ЮМР бюджеты	62803,2	65183,9	67101,2
	Бюджеттан тыш	1960,0	1960,0	1960,0
ПРОГРАММА БУЕНЧА БАРЛЫГЫ	ТР бюджеты	-	-	-
	ЮМР бюджеты	92 838,6	96534,8	99686,8
	Бюджеттан тыш	2190	2190	2190

"2025-2027 елларга Ютазы муниципаль районында музей эшен үстерү" ярдәмче программасы

Ярдәмче программаның исеме	"2025-2027 елларга Ютазы муниципаль районында музей эшен үстерү" (алга таба - 1 нче ярдәмче программа)
Ярдәмче программаның-1 муниципаль заказчысы	"Ютазы муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге" МКУ
Ярдәмче Программаны-1 эшләнүче	"Ютазы муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге" МКУ
Ярдәмче программаның-1 максаты	- заманча мәгълүмат технологияләрен музей эшенең барлык формаларында тирәнтен өйрәнү һәм куллану; - мәдәни, тарихи мирасны саклау өчен шартлар тудыру-илебез тарихы һәм мәдәнияте белән кызыксыну уяту.
Ярдәмче программаның-1 бурычлары	музей фондларының сакланышы һәм иминлеге буенча музей эшчәнлеген үстерү; музей әйберләрен һәм музей тупланмаларын исәпкә алуны һәм саклауны тәэмин итү; - музей әйберләрен һәм музей тупланмаларын фәнни, мәдәни, белем бирү максатларында куллануны камилләштерү; музей эшчәнлеген барлык юнәлешләр буенча яңарту: экспозиция-күргәзмә эшчәнлегендә, фонд, мәдәни-агарту һәм экскурсия эшендә; - туган якны өйрәнү буенча бай музей жыентыгы һәм яңа технологияләр нигезендә табигый һәм виртуаль экспозиция киңлеген гармонияле рәвештә берләштергән интерактив музей булдыру; - төрле социаль һәм яшь төркемнәре халкының мәнфәгатьләрен канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән сервис инфраструктурасын үстерү.
Ярдәмче программаны -1 гамәлгә ашыру сроклары	2025-2027
Ярдәмче программа-1 максатларын һәм бурычларын гамәлгә	Программаны гамәлгә ашыру түбәндәге мәсьәләләрне хәл итәргә мөмкинлек бирәчәк:

<p>ашыруның торган нәтижеләре</p>	<p>көтелә ахыргы</p> <ul style="list-style-type: none"> - музей фондларының сакланышын һәм куркынычсызлыгын яхшырту; - музей хезмәтләренең сыйфатын яхшырту; - халыкны төбәкнең мәдәни байлыгына тарту; - хисап чорында музейга килүчеләр санының алдагы чорга нисбәтен саклау; - электрон каталогка кертелгән музей әйберләре санын музей әйберләренең гомуми санына 100 %ка кадәр арттыру; - экскурсия хезмәте күрсәтүне арттыру; - укыган лекцияләрнең санын арттыру.
---	---

Программаны хәл итүгә юнәлдерелгән проблемага характеристика

«Ютазы муниципаль районы тарих-туган якны өйрәнү музейе» Муниципаль бюджет учреждениесенең, «Сәлимә Шәмсетдин кызы Шәрәфиева исемендәге Кәрәкәшле туган якны өйрәнү музейе» филиалының яшәве һәм үсеше өчен, заманча шартлар таләп иткәнчә, музейны үстерүнең әлеге шартларны үти алырлык фәнни концепциясен эшләргә кирәк. «Ютазы муниципаль районы тарих-туган якны өйрәнү музейе» Муниципаль бюджет учреждениесенең, «Сәлимә Шәмсетдин кызы Шәрәфиева исемендәге Кәрәкәшле туган якны өйрәнү музейе» филиалын үстерү халыкта тарихи, мәдәни һәм ижади фикерләү формалаштыруга, туган һәм яшәгән жиренә хөрмәт күрсәтү нигезендә мәгълүмати дәнъяга карашны киңәйтүгә юнәлдерелгән.

«С. Ш. Шәрәфиева исемендәге Кәрәкәшле туган якны өйрәнү музейе» филиалы фондларында 15755 саклау берәмлеге исәпләнә, шулардан 9532 төп фонд саклау берәмлеге һәм 6223 фәнни-ярдәмче фонд берәмлеге.

Эшчәнлекнең төп юнәлешләре:

- Мәдәни мирасны саклап калу, инвентаризацияләү, беренчел төрдә тоту.
- Булган экспонатларны фәнни тикшерү.
- Жирле массакүләм мәгълүмат чаралары һәм социаль челтәрләр аша мәдәни мирасны популярлаштыру.
- Жыю эшләре: яңа экспонатлар жыю, тикшеренүләр, фәнни әйләнешкә керту.

- Ачык музей дәресләре, кругцияләр, түгәрәк өстәлләр, экскурсияләр, фәнни конференцияләр, семинарлар, кичәләр үткәрү, күргәзмәләр оештыру.
- Фәнни экспедицияләр, фәнни командировкалар оештыру.
- Жирле яшьләр арасында мәгърифәтчелек һәм белем бирү эшчәнлегенә, алдагы буыннарның тарихи тәҗрибәсе мисалында патриотик үзәкне үстерү.
- Жирле мәдәниятнең күптөрлелеген күзаллау аша төбәк мирасының тарихи әһәмиятен жирле җәмәгатьчелек тарафыннан аңлауны формалаштыру.
- Музей әйберләрен һәм музей тупланмаларын экспозиция эшчәнлегенә аша халыкка тәкъдим итү һәм мәгълүматны социаль челтәрләрдә һәм рәсми сайтта урнаштыру.
- Музей коллекцияләре һәм тикшеренүләре нигезендә фәнни-агарту, мәгариф, экскурсия эшчәнлегенә, мәдәни-массакүләм һәм башка эш алып бару.
- Яңа экскурсия хезмәтләрен кертү, барлык шәһәр халкы һәм кунаклар өчен яңа, заманча һәм файдалы мәдәни ял итү урыны булырга омтылу.

Гамәлгә ашыру бурычлары:

- Музей фондын арттыру.
- Тарихи-мәдәни мирасны саклау һәм үстерү.
- Фондның электрон базасын булдыру.
- Архивны тулыландыру.
- Заманча музей технологияләрен кертү.
- Архив материаллары һәм экспонатлар җыю.
- Музейның тикшеренү эшен пропагандалаучы мәдәни чаралар санын арттыру.
- Музей эшчәнлегенә һәм музей экспонатлары турында танып белү буклетлары чыгару.

Экскурсияләр, белем бирү эшчәнлеген үстерү.

Гамәлгә ашыру бурычлары:

- Ике телдә: рус, татар телләрендә квалификацияле, югары профессиональ экскурсияләр үткәрергә.
- Музейга килүчеләрнең ихтыяжларын һәм кызыксынуларын даими ачыкларга, төрле максатчан аудиторияләргә һәм яшь төркемнәренә экскурсияләр эшләргә.
- Аудиогидлар, медиа-өстәлләр, башка технологик яңалыклар куллану буенча хезмәтләр кертергә.
- Яңа килүчеләрне жәлеп итәргә, барлык максатчан аудиторияләр вәкилләре белән тыгыз элемтәләр урнаштырырга.
- Белем бирү лекцияләрен, мәдәни-тарихи мирасны популярлаштыруның башка формаларын оештыру буенча актив эш алып барырга.
- Яшьләр һәм балалар аудиториясенә аерым игътибар бирергә.
- Экскурсия темаларын киңәйтәргә.

Маркетинг эшчәнлеген үстерү

Гамәлгә ашыру бурычлары:

- Барлык максатчан аудиторияләренң мәдәни өстенлекләрен анализлау һәм мониторинглау.
- Музей тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын анализлау.
- Барлык категорияләргә килүчеләр санын арттыру.
- Музейның экскурсия эшчәнлегенә ярдәмдә керем өлешен арттыру.
- * Музейның фәнни эшчәнлегенә ярдәмдә музей Кереме өлешен арттыру.
- Грант проектларында катнашу.

Фондларны туплау

Музей фондын туплау түбәндәге категорияләр буенча башкарылырга тиеш:

- этнографияләр

- Ютазы районы тарихы
- фотосурәтләр
- документлар

Саклыкны исәпкә алу һәм тәэмин итү

- Жыелган барлык материал музей фондын тәшкил итә һәм инвентарь кенәгәсендә исәпкә алына.
- Музей фондлары төп (чын тарих, мәдәният һәм табигать һәйкәлләре) һәм ярдәмче (схема, диаграмма, күчермәләр, муляжлар) фондларга бүленә.
- Төп фондның музей әйберләрен (матди һәм рухи мәдәниятнең чын һәйкәлләрен, табигать объектларын) исәпкә алу музейның керемнәр китабында гамәлгә ашырыла;
- Фәнни-ярдәмче материалларны (күчермәләрен, макетларны, диаграммаларны һ.б.) исәпкә алу фәнни-ярдәмче фондның исәпкә алу китабында гамәлгә ашырыла.
- Музей фондларының сакланышын оештыру өчен фондларны саклаучы җаваплы, анда музей эшли.
- Музей әйберләрен һәм музей тупланмаларын муниципаль бюджет учреждениесе милкенә беркетү Россия Федерациясе законнары нигезендә оператив идарә итү хокукында милекче тарафыннан башкарыла.

Заманча технологияләр кертү

Заманча музейның эшчәнлегенә заманча техник чаралардан башка мөмкин түгел һәм аларны куллану тикшеренү эшләрен, документларны, чараларны әзерләүне җиңеләйтә кенә калмый, вакыт чыгымнарын киметә, ә бәлки музей эшчәнлеген оештыруның уникаль мөмкинлекләрен дә бирә: документларны күчереп язу һәм тарату, электрон проектлар булдыру, ресурсларга ерактан керү, электрон язышу, мәгълүматлар базасы, каталоглар, тематик китапханәләр, фотоальбомнар булдыру һәм һ. б. без нәтижә ясыйбыз, яңа технологияләр кертү белән безнең музей барлык юнәлешләр буенча үз эшен сизелерлек яхшырта ала.

Фәнни-экспозиция эше

Хәзерге вакытта «Сәлимә Шәрәфиева исемендәге Кәрәкәшле туган якны өйрәнү музей» филиалында 3 даими экспозиция залы бар:

«Борынгы Кәрәкәшле авылы», «1941-1945 еллардагы Бөек Ватан сугышы елларында авыл», «Авылның атаклы кешеләре». «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы тарих-туган якны өйрәнү музейе» муниципаль бюджет учреждениесендә Район тарихына, һөнәрчелек ижатына, хәрби данга, шулай ук төбәк табигатенә багышланган 4 залдан торган экспозиция ачу планлаштырыла. Музей даими рәвештә тарих һәм хәзерге заманның актуаль мәсьәләләренә, истәлекле даталарга, юбилейларга багышланган күчмә һәм мини-күргәзмәләр оештыра. Татарстан Республикасы чикләрендә яңа дәрәжәгә – музейара алмашуга чыгу көтелә.

Фәнни-агарту эше

Агарту эше музей коммуникациясенә мөһим элементы булып тора. Ул гармонияле үсеш алган, иҗтимагый актив шәхес формалаштыруга, аны әхлакый, эстетик яктан тәрбияләүгә, мәгълүматлылыкны, белемлекне тирәнәйтүгә юнәлдерелгән. Агарту эшенең төп формалары:

- Экскурсияләр (күзәтү, тематик, күчмә);
- Музей чаралары (тематик кичәләр, кызыклы кешеләр белән очрашулар, түгәрәк өстәлләр, әдәби кунак бүлмәләре);
- Массакүләм мәгълүмат чараларында чыгыш ясау;
- Музей белем бирү программалары (укучыларның барлык яшь категорияләре өчен музей дәресләре, тематик дәресләр, лекцияләр);
- Социаль челтәрләрдә музей төркемнәренең даими мәгълүмати тулылануы.

Музейның мәдәни-мәгариф эшчәнлегә

Музейның мәдәни-мәгариф эшчәнлегә, килүчедә тарихи, мәдәни һәм ижади фикерләү формалаштыру максатында, төбәгебезнең тарихи, мәдәни һәм табигый мирасын презентацияләүгә һәм популярлаштыруга юнәлдерелгән. Музейның мәдәни-мәгариф эшчәнлегенең традицион формалары: экскурсияләр, лекцияләр, музей дәресләре, түгәрәк өстәлләр, төрле тематик чаралар, фәнни укулар, конкурслар, викториналар, мастер-класслар һ. б.

Көтелгән нәтиҗәләр

«Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы тарих-туган якны өйрәнү музейе» муниципаль бюджет учреждениесе, «Сәлимә Шәмсетдин кызы Шәрәфиева исемдәге Кәрәкәшле туган якны өйрәнү музейе» филиалы җирле халыкның, аерым алганда үсеп килүче

буынның акылларына һәм күңелләренә тәрбияви йогынты ясауның чиксез потенциалына ия. Музей арсеналларында чагыла торган тарихи фактлар белән танышу килүчеләргә туган якның тарихын һәм проблемаларын эчтән белергә, ата-бабаларының төбәк икътисадына һәм мәдәниятенә күпме көч һәм күңел салганнарын аңларга ярдәм итәчәк. Бу үткән буыннар хәтеренә хөрмәт, мәдәни һәм табигый мираска сакчыл караш тәрбияли, ансыз патриотлык һәм үз ватаныңа мөхәббәт тәрбияләп булмый. Заманча технологияләр ярдәмендә без максатчан аудиторияне саклап кала алачакбыз һәм районда кирәкле мәдәният объекты булып кала алачакбыз.

1 нче ярдәмче программаны гамәлгә ашыру районның музей өлкәсендә булган барлык ресурслар белән (мәдәни-тарихи, кадрлар, матди-техник) нәтижәле идарә итүгә ярдәм итәчәк, бу музей тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын яхшыртырга ярдәм итәчәк. Болар барысы да районның мәдәни мирасын популярлаштыру аша Ютазы муниципаль районының жәлеп итүчән образын формалаштырачак.

«2025-2027 елларга Ютазы муниципаль районында музей эшен үстерү» 1 нче ярдәмче программасының максатлары, бурычлары, нәтижәләре индикаторлары

Чараның исеме	Индикаторларның күрсәткечләре, мең сум.			
	Финанслау чыганагы	2025 ел	2026 ел	2027 ел
Гражданнарның район музей фондларының мәдәни һәм мәгълүмати ресурсларыннан файдалану өчен шартлар тәэмин итү				
"Музей әйберләрен, экспонатларны һәм музей тупланмаларын ачыклау, жыю, өйрәнү, формалаштыру, саклау һәм бастырып чыгару"	-	-	-	-
Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Ютазы муниципаль районы оештырган программаларда, конкурсларда һәм проектларда, грантларда катнашу	-	-	-	-
Виртуаль музей	Жирле	-	-	-

булдыру: музей экспонатларын дәүләт музеена кертү каталог, предметларны һәм материалларны цифрлаштыру	бюджет			
Музей ачу	Жирле бюджет	-	-	-
Вакытлы басмаларга язылуны оештыру	ЮМР бюджеты	-	-	-
Экскурсияләр, лекцияләр һәм күргәзмәләр оештыру	Бюджеттан тыш	55	55	55
Кадрлар потенциалын саклап калу һәм яңарту мәдәният өлкәсендә				
Музей белгечләренең квалификациясен күтәрү	-	-	-	-
Учреждение агымдагы карап тоту				
Агымдагы карап тоту	ЮМР бюджеты	3585,1	3744,2	3893,5
Агымдагы карап тоту	Бюджеттан тыш	55	55	55
БАРЛЫГЫ	ТР бюджеты	-	-	-
	ЮМР бюджеты	3585,1	3744,2	3893,5
	Бюджеттан тыш	110,0	110,0	110,0

**«2025-2027 елларга Ютазы муниципаль районында китапханә
эшән үстерү» ярдәмче программасы**

Ярдәмче программаның исеме	«2025-2027 елларга Ютазы муниципаль районында китапханә эшән үстерү» (алга таба – 2 нче ярдәмче программа)
2 нче Ярдәмче программаның муниципаль заказчысы	"Ютазы муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге" МКУ
2 нче Ярдәмче программаны эшләүче	"Ютазы муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге" МКУ
2 нче Ярдәмче программаның	Район халкына сыйфат ягыннан яңа дәрәжәдәге китапханә-мәгълүмат хезмәте

максаты	күрсөтүне тээмин итү. Уңайлы китапханә пространствосы булдыру мэдәни, интеллектуаль үсешкә ярдәм итүче китапханәләргә яңа кулланучыларны жәлеп итү
2 нче ярдәмче программаның бурычлары	<ul style="list-style-type: none"> - район халкының барлык катламнарының белем, интеллектуаль, әхлакый дәрәжәсен күтәрү; - халыкның барлык социаль-Яшь категорияләре ихтыяжларын исәпкә алып, китапханә фондын булдыру; - электрон каталоглаштыру нигезендә китапханәләр фондларының сыйфатын күтәрү; кулланучылар белән эшләүгә мәгълүмат системаларын кертү; - социаль-мэдәни проектлау өлкәсендә китапханәләрнең Инновацион эшчәнлеген үстерү, социаль партнерлыкны үстерү; - район халкына мәгълүмати һәм хокукый культура тәрбияләү; - укуга, туган телгә, ватан тарихына һәм мэдәниятенә кызыксыну формалаштыру; - муниципаль китапханәләрнең матди-техник базасын ныгыту, аларны заманча жиһазлар белән тээмин итү; - тормыш эшчәнлегендә мөмкинлекләре чикләнгән гражданныр өчен китапханә хезмәтләреннән файдалану мөмкинлеген тээмин итү; - ҮБС белгечләренә һөнәри компетенциясен күтәрү, кадрлар потенциалын һәм һөнәри осталыгын үстерү
2 нче Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру сроклары	2025-2027
2 нче ярдәмче программа максатларын һәм бурычларын гамәлгә ашыруның көтелә торган ахыргы нәтижәләре	<ul style="list-style-type: none"> - китапханәләргә хезмәт күрсөтүне модернизацияләү, эшчәнлекнең барлык өлкәләренә яңа технологияләргә актив кертү; - локаль мәгълүмат челтәре төзеп, китапханә процессларын автоматлаштыру һәм компьютерлаштыру; - китапханә учреждениеләре һөнәренә һәм китапханә һөнәренә абруен күтәрү; - китапханәләр фондларын төрле мәгълүмат чыганақларындагы документлар белән

	<p>тулыландыру;</p> <ul style="list-style-type: none"> - китапханәләргә йөрү санының артуы һәм үтәлә торган мәгълүмати запрослар санының артуы; - китапханә фондларының сакланышын тәэмин итү һәм китапханәләрнең эш куркынычсызлыгын арттыру.
--	--

Кереш

«2025-2027 елларга Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районында китапханә эшен үстерү» программасы Ютазы муниципаль районында китапханә эшен үстерү өчен нигез булачак. Программа Россия Федерациясендә жирле үзидарә шартларында китапханә системаларын реформалау тенденцияләренә туры китереп эшләнгән. Программада 2027 елга кадәрге чорга Ютазы районының китапханә эшен үстерү максатлары, бурычлары һәм юнәлешләре тупланган.

Программаны эшләүнең зарурлыгы китапханәләр үсешенә заманча тенденцияләренә, алар нигезендә өр-яңа компьютер технологияләрен кулланучы мәгълүмати, мәдәни һәм мәгариф үзәкләрен формалаштыруга бәйле.

Программа районның социаль-икътисадый һәм рухи тормышында китапханәләрнең ролен көчәйтүгә юнәлдерелгән.

Программаны хәл итүгә юнәлдерелгән проблемага характеристика

Китапханәләр һәрвакыт демократия идеяләрен яклаучы һәм пропагандалаучы, дөүләт реформаларын алга сөрүче, фән, мәгариф, социаль үсеш, икътисад, мәдәният процессларына актив йогынты ясаучы социаль институт буларак карала. Китапханәләр тарафыннан Россия Федерациясе гражданнына күрсәтелә торган хезмәтләр дөүләтнең социаль-икътисадый сәясәтенә ярдәм итү факторларының берсе булып тора, гражданнының белем алуына һәм мәдәни үсешенә ярдәм итә, Россиянең гомумдөнья мәгълүмат киңлегенә чыгуын тәэмин итә.

Россия Федерациясендә китапханә эшенә закон чыгару һәм норматив базасын:

- Гражданнының мәгълүматтан, мәдәни кыйммәтләрдән тоткарлыксыз файдалану һәм мәдәният учреждениеләреннән файдалану хокукын билгели торган Россия Федерациясе Конституциясе;
- Россия Федерациясендә китапханәләр эшчәнлегенә хокукый нигезләрен билгеләгән, шулай ук иреккә рухи үсешкә, милли һәм дөнья мәдәниятенә кыйммәтләренә тартылуга, шулай ук мәдәни, фәнни һәм мәгариф эшчәнлегенә хокуклары тәэмин итә торган «Китапханә

эше турында» һәм «Документларның мәҗбүри нөсхәсе турында» федераль законнар;

- Китапханә эше мәсьәләләре буенча Россия Федерациясе Хөкүмәтенәң норматив хокукый актлары, китапханә эше өлкәсендәге стандартлар һәм нормативлар.

Район китапханәләре мөһим социаль һәм коммуникатив функцияләргә үтиләр, шәһәр һәм районның мәдәни, мәгариф һәм мәғълүмати инфраструктурасының нигез элементларыннан берсе булып торалар.

Ютазы районы халкына китапханә хезмәте «Ютазы үзәкләштерелгән китапханә системасы» муниципаль бюджет учреждениесе (алга таба – «ЮЦБС» МБУ) тарафыннан күрсәтелә.

Челтәр һәркем өчен мөмкин булган 19 китапханәдән тора: үзәк китапханә, Үзәк балалар китапханәсе һәм 17 авыл китапханә - филиаллары. ҮБС хезмәт күрсәтү зонасына 33 торак пункт керә. 17 торак пунктта стационар китапханәләр бар, халык аз яшәгән авылларда 16 күчмә һәм биру пунктлары оештырылган.

Район халкының 15800дән артыгы (81%) һәркем файдалана алырлык китапханәләргә укучылар.

Ютазы үзәк хастаханәсенәң Документлар фонды 260721 данә тәшкил итә. Шуң исәптән китаплар – 239259 данә, аудиовидеокассеталар – 121, электрон басмалар – 320.

Бер кешегә китап белән тәмин ителеш – 13,0, бер укучыга – 16,4 нөсхә.

Китапханә фондларында 3 телдә: татар, рус, инглиз телләрендә әдәбият бар. Китаплардан тыш, китапханәләр 2 телдә вакытлы матбугат ала, бу район халкына кирәкле мәғълүматны үз телләрендә алырга мөмкинлек бирә.

Елына үзәк китапханә китапханәләргә фондларынан 361 мең данәдән артык китап, газета, журнал, видео-аудио кассеталар бирелә. Укучылар контингенты төрле-мәктәп укучылары, югары һәм урта уку йортлары укучылары, авыл хужалыгы предприятиеләргә хезмәткәрләргә (колхозчылар), эшчеләр, хезмәткәрләр һ. б.

2000 елда ҮКдә "Консультант Плюс" хокукый системасы урнаштырылды, ул китапханә тарафыннан кулланучыларга һәм халыкка күрсәтелә торган хезмәтләр спектрин берәз киңәйтәргә мөмкинлек бирде.

2008 елда Татарстан Республикасы Мәдәният министрлыгы, Татарстан Республикасы Мәғълүмати технологияләр үзәгә белән берлектә «Татарстан Республикасы китапханәләр челтәренәң инфокоммуникацион инфраструктурасын булдыру» дигән озак сроклы проектны гамәлгә ашырды, аның барышында без Татарстан Республикасы дәүләт интеграцияләнгән телекоммуникацияләр челтәренә тоташтырылдык. Бүгенгә көндә әлегә программа буенча барлык 19 китапханәдә дә компьютер техникасы бар, аларда 54

компьютер бар, Интернетка системаның 19 китапханәсе тоташтырылган.

Үзәк китапханәләр зур эш стажы булган квалификацияле кадрлар белән тәэмин ителгән. Китапханә хезмәткәрләренең 87,5% ы махсус китапханә белеме, шул исәптән 34,4% ы югары белемле, 62,5% ы системада 10 елдан артык эшли.

Район китапханәчеләре ел саен республика конкурсларында катнашып, призлы урыннар яулыйлар, шулай ук Республика фәнни-гамәли конференцияләрендә, семинарларында, киңәшмәләрендә катнашалар.

Әмма бүгенге көндә китапханә бергәлеге мөстәкыйль рәвештә хәл итә алмаган бик күп проблемалар жыелган. Бу:

- «эчтәлеге буенча искергән һәм тузган» сәбәпле, булган фондның укучыларның хәзерге таләпләренә туры килмәве;
- китапханәләрнең матди-техник базасын яңартырга кирәк;
- районның китапханә системасын автотранспорт белән тәэмин итү мәсьәләсе кискен тора, чөнки китапханәләр районның төрле почмакларында урнашкан һәм әдәбиятны китапханәләргә китерү, стационар булмаган китапханә пунктларының эшен координацияләүне тәэмин итү һәм аларга хезмәт күрсәтү бик кыен;

Әлеге программаны гамәлгә ашыру районда китапханә эше проблемаларын оператив һәм сыйфатлы хәл итәргә мөмкинлек бирәчәк

«2025-2027 елларга Ютазы муниципаль районында китапханә эшен үстерү» 2 нче ярдәмче программасының максатлары, бурычлары, нәтижәләр индикаторлары

Чараның исеме	Индикаторларның күрсәткечләре, мең сум.			
	Финанслау чыганагы	2025 ел	2026 ел	2027 ел
Гражданның район китапханә фондларының мәдәни һәм мәгълүмати ресурсларынан файдалана алуы өчен шартлар тәэмин итү				
"Китапханә оештыру-библиографик һәм фәнни-мәгълүмати эшчәнлек, туплау китап фондларын гамәлгә ашыру кешенең ирекле хокуклары мәгълүматка керү	Бюджеттан тыш	60	60	60

мөмкинлеге"				
Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы, Ютазы муниципаль районы тарафыннан оештырылган программаларда, конкурсларда һәм проектларда, грантларда катнашу	-	-	-	-
Вакытлы басмаларга язылуны оештыру	ЮМР бюджеты	300	292,5	285
Эшнең өстенлекле юнәлешләре нигезендә китап һәм укуларны пропагандалау буенча комплекслы чаралар үткөрү (күргәзмәләр, лекцияләр, тематик күрсәтүләр, мәгълүмат сәгатьләре)	ЮМР бюджеты	-	-	-
Матди-техник базаны баету	ТР бюджеты	-	-	-
Китап фондларын туплау	ТР бюджеты	-	-	-
Мәдәният өлкәсендә кадрлар потенциалын саклау һәм яңарту				
Китапханә белгечләренең республика семинарларында катнашуларын тәмин итү	-	-	-	-
Белгечләрне эзерләү һәм яңадан эзерләү (квалификацияләрен күтөрү)	-	-	-	-

«Ютазы үзәкләштерелгән китапханә системасы» МБУны агымдагы карап тоту				
Агымдагы карап тоту	ЮМР бюджеты	26450,3	27606,7	28692,10
Агымдагы карап тоту	Бюджеттан тыш	60	60	60
БАРЛЫГЫ	ТР бюджеты	-	-	-
	ЮМР бюджеты	26450,3	27606,7	28692,1
	Бюджеттан тыш	120,0	120,0	120,0

«Ютазы муниципаль районында 2025-2027 елларга мәдәни-ял итү эшчәнлеген һәм кинематографияне үстерү» 3 нче Ярдәмче программасы

Ярдәмче программаның исеме	«Ютазы муниципаль районында 2025-2027 елларга мәдәни-ял итү эшчәнлеген һәм кинематографияне үстерү» (алга таба - 3 нче ярдәмче программа)
3 нче Ярдәмче программаның муниципаль заказчысы	"Ютазы муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге" МКУ
3 нче Ярдәмче программаны эшләүче	"Ютазы муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге" МКУ
3 нче Ярдәмче программаның максаты	Халыкның мәдәни ялын, ижади сәләтләрен, ял итү өлкәсен үстерү өчен оптималь шартлар тудыру һәм тәмин итү, халыкның төрле катлауларының мәдәни – ял итү эшчәнлегенең төрлелеген тәмин итү.
3 нче ярдәмче программаның бурычлары	<ul style="list-style-type: none"> - төрле конкурсларда һәм фестивальләрдә, шул исәптән Россия Федерациясенең башка төбәкләрендә һәм субъектларында актив катнашу; - матди һәм матди булмаган мирас объектларын саклап калу, алардан файдалану һәм аларны популярлаштыру; - жирле традицион халык сәнгать ижатын үстерү өчен шартлар тудыру, халык сәнгать һөнәрләрен саклап калуда, торгызуда һәм үстерүдә катнашу;

		<ul style="list-style-type: none"> - яшүсмерләр һәм яшьләр арасында сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау, хокук бозуларны профилактикалау; - иҗат коллективлары репертуарын киңәйтү; - бюджеттан тыш керемнәрне арттыру; - учреждениеләрнең матди-техник базасын арттыру.
3нче программаны ашыру сроклары	Ярдәмче гамәлгә ашыру	2025-2027
3нче программа максатларын бурычларын ашыруның торган нәтижеләре	Ярдәмче һәм гамәлгә көтелә ахыргы	<ul style="list-style-type: none"> - халыкның районның мәдәни тормышы белән кызыксынуын арттыру; - яңа талантларны ачыклау һәм үстерү өчен клуб формированиеләренең һәм аларда катнашучыларның санын арттыру; - эшнең инновацион ысулларын кертү юлы белән мәдәни-ял итү һәм массакүләм чараларга килүчеләр санын арттыру; - үзешчән сәнгатьнең ижади дәрәжәсен күтәрү, сәнгатьнең төрле жанрларына тарту; - Россия Федерациясенең башка төбәкләре һәм субъектларының мәдәни тормышында катнашу юлы белән Ютазы районының абруен күтәрү.

Кереш

«2025-2027 елларга Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы мәдәниятен үстерү» программасы районның мәдәни – ял итү учреждениеләре эшендә төп юнәлеш бирүче булачак. Программа Россия Федерациясенең мәдәни – ял итү учреждениеләрен җирле үзидарә шартларында реформалау нормалары һәм тенденцияләре нигезендә эшләнә. Программада 2027 елга кадәрге чорга Ютазы районы мәдәниятен үстерү максатлары, бурычлары һәм юнәлешләре каралган.

Программаны хәл итүгә юнәлдерелгән проблемага характеристика

Мәдәният кеше тарафыннан җәмгыять эгъзасы буларак үзләштерелгән белем, ышанулар, сәнгать, әхлак, кануннар, гореф-гадәтләр һәм башка төрле күнекмәләр һәм гадәтләргә үз эченә алган катлаулы бербөтенлек булып тора. Мәдәни-ял итү учреждениеләренең ижади эшчәнлегенә-мәдәни кыйммәтләргә булдыру һәм аларны интерпретацияләү, мәдәни кыйммәтләргә саклау, булдыру, тарату һәм

үзлөштөрү эшчәнлеге ул. Район КДУ тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләр яшь буынның тәрбияви факторларының берсе - патриотизм, толерантлык һәм рухилык.

Россия Федерациясендә мәдәни эшчәнлекнең мәдәни – ял итү учреждениеләре үз эшчәнлекләрен шуның нигезендә гамәлгә ашыра торган закон чыгару һәм норматив базасын җайга салучы:

Россия Федерациясе Конституциясе, ул гражданнарның мәгълүматтан, мәдәни кыйммәтләрдән тоткарлыксыз файдалану һәм мәдәният учреждениеләреннән файдалану хокукын билгели;

Мәдәният өлкәсендә гражданнар мөнәсәбәтләрен җайга салучы 1992 елның 9 декабрена 3612-1 санлы (2014 елның 21 июлендәге редакциядә) Мәдәният турында Россия Федерациясе законнары нигезләре;

Район мәдәният йорты базасында 14 авыл мәдәният йорты, 7 авыл клубы, 1 кино-видео учреждениесе, 1 автоклуб һәм 1 агиткультбригада эшли.

2676 кеше йөри торган 235 клуб формированиесе актив эшчәнлек алып бара, бу гомуми халыкның 13,2% тәшкил итә.

9 коллективның "халык" исеме бар.

Клуб формированиеләренең халыкара, бөтенроссия, республика һәм төбәк конкурсларында һәм фестивальләрендә катнашуы билгеләп үтелә.

Мәдәни-ял итү учреждениеләренең тамаша заллары 1 чарага 60% тәшкил итә.

Төрле казанышлар белән беррәттән проблемаларга да урын бар:

- матди – техник базаны-аппаратураны, сәхнә киёмнәрен һ. б. яңарту таләп ителә;

- ерак авылларда телефон элементәсе һәм интернет үткөрү мәсьәләсе кискен тора;

- тар профильле белгечләр җитми.

Әлеге программаны гамәлгә ашыру районында мәдәни – ял итү учреждениеләре проблемаларын оператив рәвештә хәл итәргә һәм халыкка сыйфатлырак хезмәт күрсәтергә мөмкинлек бирәчәк.

«2025-2027 елларга Ютазы муниципаль районында мәдәни ял итү эшчәнлеген һәм кинематографияне үстерү» 3 нче ярдәмче программасының максатлары, бурычлары, нәтиҗәләр индикаторлары

Чараның исеме	Финанслау чыганагы	Индикаторларның күрсәткечләре, мең сум.		
		2025 ел	2026 ел	2027 ел
Мәдәни ял итү эшчәнлеген өлкәсен үстерү. Гражданнарның мәдәни һәм мәгълүмати ресурслардан файдалануы өчен шартлар тәэмин итү				

Спектакльләр, концертлар, концерт программалары һәм башка тамаша чаралары күрсәтү.	ЮМР бюджеты	-	-	-
Спектакльләр, концертлар һәм концерт программалары төзү буенча эшләр башкару	ЮМР бюджеты	-	-	-
Балаларны, талантлы яшьләрне ижади чараларда катнашуга әзерләү, жәлеп итү системасын үстерү.	ЮМР бюджеты	-	-	-
Ижади чаралар, конкурслар, фестивальләр, концертлар, күргәзмәләр, смотр-конкурслар һәм башка чаралар үткөрү буенча эшләр башкару	ЮМР бюджеты	-	-	-
Район үзешчән коллективларының һәм башкаручыларның республика, бөтенроссия һәм халыкара чараларда һәм конкурсларда катнашуы.	ЮМР бюджеты	-	-	-
Районның мәдәни-массакуләм чараларында, смотр-конкурсларында ирекле (волонтерлык) һәм коммерциягә карамаган оешмаларның катнашуын оештыру	ЮМР бюджеты	-	-	-
Россия Федерациясе, Татарстан	-	-	-	-

Республикасы, Ютазы муниципаль районы оештырган программаларда, конкурсларда һәм проектларда, грантларда катнашу.				
Календарь бэйрәм һәм юбилей даталарына багышланган тантаналы чаралар үткөрү.	Бюджеттан тыш	440	440	440
Митинглар үткөрү: - Хәтер һәм кайгы көнөнә; - чик буе гаскәрләре көнөнә һ. б.	Бюджеттан тыш	200	200	200
Кадрлар әзерләү, яңадан әзерләү һәм аларның квалификациясен күтәрү				
Мәдәният учреждениеләре кадрларының квалификациясен күтәрү	-	-	-	-
Фәнни оештыру- практик конференцияләр, КДУ хезмәткәрләре өчен семинарлар һәм укытуның башка рәвешләре	-	-	-	-
«РДК» МБУ агымдагы карап тоту				
агымдагы карап тоту	ЮМР бюджеты	62803,2	65183,9	67101,2
агымдагы карап тоту	Бюджеттан тыш	640- КДУ 680-кино	640- КДУ 680- кино	640- КДУ 680- кино
Мәдәният учреждениеләрен төзү һәм капитал ремонтлау				
Димтамак авылы мәдәният йорты төзелеше (100 урын)	ТР бюджеты			

Көрөш Бүлөк авыл клубын капиталы ремонтлау	ТР бюджеты	РКМ нигезендө		
«Район мәдәният йорты» МБУ капиталы ремонт	ТР бюджеты			
Алабакүл авыл клубын капиталы ремонтлау	ТР бюджеты			
Яңа Каразирек авылы мәдәният йортына капиталы ремонт	ТР бюджеты			
Алма-ата авыл клубына капиталы ремонт	ТР бюджеты			
БАРЛЫГЫ	ТР бюджеты			
	ЮМР бюджеты	62803,2	65183,9	67101,2
	Бюджеттан тыш	1960,0	1960,0	1960,0

ФАЙДАЛАНЫЛГАН КЫСКАРТЫЛГАН СҮЗЛӨР ИСЕМЛЕГЕ

«Мәдәният бүлеге»
МКУ

«ЦБС» МБУ

«Район мәдәният
йорты» МБУ

ТР

«Мәдәният бүлеге» муниципаль
казна учреждениесе

«Үзәкләштерелгән китапханә
системасы» муниципаль бюджет
учреждениесе

«Район мәдәният йорты»
муниципаль бюджет учреждениесе

Татарстан Республикасы